

Polder.blad

April 2009

natuurpunt

Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-6399607-37** van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds Hobokense Polder"

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be
Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Secretaris:
Chris Verwaest, Lelieplaats 9/1, 2660 Hoboken, 03/827.28.27

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie en penningmeester: leden@hobokensepolder.be
Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:
André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:
André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81
Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?
Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Foto voorkaft: Grote bonte specht
Foto achterkaft: Vroege voorjaar in de Hobokense Polder

Fotograaf: Luk Smets

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, ...

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde woensdag van de maand** om 19.30 u in **zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Lente in onze afdeling

Inhoudstafel

Colofon	2
Editoriaal	3
Kalender	4
Cursus Dagvlinders	10
Verslag Algemene Vergadering	11
Beleid: Petroleum Zuid:	
- Terugblik op grote actiedag	12
- Hoe moet het nu verder?	14
- Het Petrolfront	14
- Het voetbalstadion	15
Beleid:	
- Aankoop aan Hollebeekbron	16
Slechtvalkhappening op Agfa	17
Educatie:	
- Gierzwaluwen	18
Op stap met Whoppie	19
Gluren bij de burens:	
- Natuurgebieden op L.O.	20
Onze sponsors	23
Beleid:	
- Hydeparkbos bedreigd !	24
- OpenRuimte AdemRuimte	24
Studie:	
- Waarnemingen in de regio	25
- Watervogeltellingen	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

De lente hangt in de lucht. De eerste warmere zonnestrallen lokken vele natuurliefhebbers naar de polder om een heerlijke wandeling te maken. We kunnen nu reeds genieten van de eerste wilgenkatjes aan de bomen, het nestgedrag van enkele vogels bekijken en de eerste zomervogeltjes opnieuw observeren.

Ook het padden- en salamandervolkje is uit zijn winterslaap opgestaan. Dankzij de vele vrijwilligers werden er tot half maart reeds ca. 130 salamanders, ca. 16 kikkers en ca. 110 padden veilig over de straat gezet. De actie loopt nog bij het ter perse gaan van Polder.blad.

Onze jonge telgen van de Polderstadbasisschool hebben dit jaar al meermaals hun groene hart getoond. Zo hebben ze o.a. hun handen uit de mouwen gestoken tijdens het aanplanten van inlandse bomen en struiken langs de Scheldelaan.

Maar nog belangrijker was hun medewerking voor onze actie rond Petroleum Zuid, waarvoor zij tientallen prachtige zelfgemaakte kunstwerken tentoongesteld hebben. Mede dank zij hen, maar zeker dankzij een aantal zeer gemotiveerde en vastberaden natuurliefhebbers werd dit een zeer geslaagde actie met de gehoopte persbelangstelling (we haalden het nationale nieuws!) en een 500 tal belangstellende mensen. Verdere details en stand van zaken kan je nalezen in dit tijdschrift.

Naast deze belangrijke protestactie hebben we ook beleidswerk verricht in verband met Fort 8, Hollebeek en Hydepark bos.

Verder staan er weer een groot deel activiteiten op het programma, waaronder enkele wandelingen en een interessante cursus.

Samen maken we er weer een leuk voorjaar van, vol met natuurbeleving.

Veel leesplezier.
Danny

Vrijwilliger zijn

Vrijwilliger zijn is vrijwillig
maar niet vrijblijvend.

Is verbonden
maar niet gebonden.

Is onbetaalbaar
maar niet te koop.

Is positief denken
is positief doen
met als enig doel
voor jezelf en de ander
een goed gevoel!

Woensdag 8 april 2009 om 10.45 u in Brussel
Gene brol op de Petrol. Ludieke overhandiging petities aan de minister! Inschrijven voor treinreizigers !!!!
Info: Frans Thys, 03/830 20 51

We hebben er verscheidene maanden hard aan gewerkt: een petitie die ons alternatief voorstel promoot. Met heel wat succes overigens: als wij begin maart deze regels neerpennen, ziet het er naar uit dat we 10.000 handtekeningen aan de minister zullen overhandigen. Toch niet niks voor een plaatselijke groepering! Een bewijs ook dat de maatschappelijke draagkracht voor ons alternatieve voorstel groot is.

Op een vrolijke manier willen wij minister Van Mechelen overtuigen dat Natuurpunt, het Petrolfront en veel mensen brood zien in ons alternatief. We organiseren dan ook een ludiek moment aan het kabinet van de minister, moment waarop we tientallen medestanders verwachten. Kom deze woensdagvoormiddag je steun betuigen in Brussel! Breng toeters en bellen mee. Wij zorgen voor enkele spandoeken en ander leuk materiaal. We voorzien een groepsverplaatsing met de trein heen en terug vanuit Antwerpen Centraal en Berchem naar Brussel Noord.

Praktisch:

We verzamelen in het Centraal Station van Antwerpen om 9u30, onderaan de trappen van de grote hall. Vertrek trein: 9u45. Opstappen in Berchem (9u51) of Mechelen (10u08) is mogelijk. Aansluiten bij de groep in Brussel kan eveneens en wel om 10u45 aan het Phoenixgebouw, Koning Albert II-laan 19, Brussel (nabij het Noordstation). Voor wie in groep met de trein meegaat, is **voorinschrijven nodig** (voor aanvragen groepsticket).

Dit kan **tot uiterlijk 31 maart** via Frans Thys, tel. 03/830 20 51.

Prijs 5 euro, te storten op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling 'Brussel'. Voorinschrijven is niet nodig voor 65-plussers: die schaffen zich best zelf een vervoerbewijs aan. Terug in Antwerpen omstreeks 13u45.

Opgelet: datum onder voorbehoud. Contacteer Frans bij het verschijnen van het tijdschrift.

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Woensdag 8 april 2009 om 19.30 u
Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!
Alle geïnteresseerden welkom! Opgelet: tweede woensdag van april !!!!

Paasmaandag 13 april 2009 om 8.15 u
Paasuitstap temidden weelderige natuur
Gidsen: plaatselijke gidsen en Frans Thys
Info: Frans Thys, 03/830 20 51

Eénbes

We kunnen er niet meer onderuit: onze jaarlijkse uitstap van tweede paasdag kent telkens zoveel belangstelling dat we haast verplicht zijn iets te organiseren. Dit jaar zoeken we het niet ver. Het reisdoel is de 'Groene Corridor' ten noorden van Brussel, waar we drie locaties hopen aan te doen.

We starten met een bezoek aan de

'Kollinten' in Zemst-Laar. Een voor velen nog onbekend gebied, ongeveer 43 hectaren groot, met een enorme natuurpotentie, een onvermoed pareltje rust en stilte. In dit zeer wild en heel natuurlijk ogend gebied vinden we een wandelpad, waardoor we kennis kunnen maken met volgende biotootypes: oud beekbegeleidend bos met bosanemoon, slanke sleutelbloem, speenkruid en eenbes,

jong bos, hooiweiden, natte en droge populierenaanplantingen, alsook enkele poelen. Door het bos slingert zich een soms kolkende beek, de Laerebeek. Salamanders, kikkers, stekelbaarsjes, maar ook ijsvogels profiteren van dit vochtige milieu. Kleine bonte specht, houtsnip, bunting en ree voelen er zich thuis.

Deze tocht wordt gegidst door de conservator van het gebied Eddie De Smedt en/of door Herman Dierickx, auteur van diverse natuurboeken. Enkele kilometer verder vinden we nabij Nieuwenrode de Birrebeekvallei en het Velaertbos. Natuurpunt beheert daar sinds de eeuwwisseling 35 hectare bos. De bedoeling is het vroegere productiebos (populier, lork) te laten evolueren naar een meer natuurlijk, gemengd loofbos. Maar nu al treffen we er een rijke voorjaarsflora aan, met volop daslook op de vochtige stukken; een historisch hakhoutbestand maakt het plaatje compleet.

In de namiddag maken we een prachtige landschapswandeling op enkele kilometers van ... het Brussels Atomium. Tussen Brussegem, Ossel en Oppem strekt zich nog een heel gaaf, ongeschonden landschap uit, waar de Vlaamse vlakke overgaat in het Pajottenland. De licht heuvelende omgeving met zijn Brabantse kouters geeft heerlijke vergezichten. Enkele kasteeldomeinen en hier en daar heggen en bomenrijen zorgen voor een mooie variatie in een opmerkelijk geheel. Interessante vogelwaarnemingen zijn zeker mogelijk.

Zondag 19 april 2009 om 14 u

Lentewandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Hugo Blockx en Leentje Toussaint

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Een prachtig moment om kennis te maken met de eerste voorjaarsbloei-ers. Ook de watervogels worden heel actief en slaan aan het broeden. Eveneens een 'must' om naar uit te kijken, is een ontmoeting met onze paardjes en koeien, die reeds enkele jaren in de Hobokense Polder staan te grazen.

Houtsnip - Foto: Rudi De Bruyne

Praktisch:

Vertrek om 8.15 u in Hoboken vanaf de parking op de Lelieplaats met eigen wagens (kostendelend samen rijden aan 5 eurocent/km, d.w.z. ca. 5 euro/persoon). Gidsvergoeding: 1 euro, ter plaatse te voldoen. Aansluiten om 14 u voor het namiddagdeelte is mogelijk mits vooraf af te spreken met Frans.

Meenemen: zowel stevige stap-schoenen als laarzen (onontbeerlijk voor de 'Kollinten'), verrekijker, vogelgids, flora en picknick (drank verkrijgbaar). Wandelaafstand: voormiddag 6 km, namiddag 8 km.

Terug in Hoboken omstreeks 19u.

Zij helpen ons met het beheren van een stukje van ons reservaat.

Praktisch:

Afspraak aan station Hoboken-Polder, einde Berkenrodelei om 14 u.

Einde wandeling omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogel- en/of plantengids.

Voorinschrijven verplicht. Om iedereen de mogelijkheid te geven mee te gaan, ook degenen die geen auto hebben, vragen we alle deelnemers Frans, tel. 03/ 830 20 51 of Danny tel. 03/ 828 64 03 te verwtigten uiterlijk 8 april.

Vrijdag 1 mei - Zondag 3 mei 2009

Weekend Oostvaardersplassen (Nederland) - Volzet !

Gids: Luc Van Schoor - Leiding: Sonja Van Kerckhove

Met 24 gaan we een weekend lang genieten van de prachtige omgeving van de vogelrijke Oostvaardersplassen en van mekaars gezelschap. Dit

weekend is volgeboekt, maar wens je ook eens mee te gaan op een meerdaagse uitstap, hou dan Polderblad in de gaten. We zijn nu al een

supertof weekend voor 2010 aan het voorbereiden. Bestemming blijft nog even geheim!

Donderdag 7 mei 2009 om 19 u

Nachtegalenwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 en Wim Mertens, 03/216 93 62

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

De nachtegalenwandeling is ook zo'n topper! Vorig jaar hadden we verschillende zangposten van deze prachtige vogel. Wie weet wat wordt het dit jaar! Er is hard gewerkt in de Polder en op deze plaatsen zullen we allicht kunnen horen hoe de vogels deze plekjes terug innemen.

De ervaring leert ons ook dat niet alleen nachtegalen zingen op deze late avondwandeling.

Praktisch: afspraak om 19 u aan het station Hoboken Polder, Berkenrodelei. Einde voorzien omstreeks 22 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids

Donderdag 14 mei 2009 om 20 u

Onze polder wordt geen eiland! Een leuke ontspanningsavond over Petroleum Zuid

Info: Frans Thys, 03/830 20 51

Petroleum Zuid heeft het voorbije half jaar veel van onze aandacht gevraagd. Deze avond blikken we niet alleen terug, maar kijken we tegelijkertijd ook vooruit.

Op het programma staat:

- Een spetterende reportage van de meest sprekende foto's van 2 voorbije evenementen, namelijk onze actiedag van 15 februari en de ludieke overhandiging van de petitie aan minister Van Mechelen. Kom dat zien!
- De TV reportages van deze actiedagen.
- Onze eigen reporter met nog nooit vertoonde opnamen van Petroleum Zuid en Hobokense Polder.
- Een uniek beeldverhaal van de plannen van de Buurtontwikkelingsmaatschappij Antwerpen Zuid met betrekking tot Petroleum Zuid.

Amper enkele jaren oud, maar intussen al volop 'geschiedenis'! Of toch niet, want wie weet misschien actueler dan ooit!!

Na al dit moois geven we de stand van zaken weer. Is er al een beslissing rond Petroleum Zuid? Indien neen, wanneer mag een beslissing verwacht worden? Hoe zal deze er uit zien? Plannen we nog acties? We zorgen ook voor de nodige ambiance met een muzikale omljsting door Michel Clarijs van Thy Quest.

Praktisch: Deze avond gaat door in

de 'Extra Time', Louisalei 24, Hoboken (nabij de Kioskplaats). Aanvang 20 uur. Einde rond 22 uur. Gratis activiteit, maar giften worden in dank aanvaard!

Zondag 17 mei 2009 om 9.30 u

Lentewandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Harry Buyl en Michel Van Megroot

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Hopelijk leven we hier nog volgens de ons bekende seizoenen, zo is de meimaand bekend als "bloei maand"; zeker de moeite om dit in de Hobo-

kense Polder te beleven op onze maandelijkse wandeltocht! Het bladerdek van de loofbomen heeft zich nog niet volledig gesloten,

zodat er volop in de bosbodem een kleurenpalet van lentebloeiers te ontdekken valt. Zijn de vogels al aan het broeden? Hoe ziet het uitgebreide begrazings-terrein van onze dierlijke maaiers er uit?

Woensdag 20 mei 2009 om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!
Alle geïnteresseerden welkom!

Zaterdag 23 mei 2009 om 6 u

Vroegochtendwandeling in de Hobokense Polder met aansluitend een openluchtontbijt !
Inschrijven verplicht voor 18 mei

Gidsen: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 en Wim Mertens, 03/216 93 62
Ontbijtinfo: Chris Verwaest, 03/827 28 27

Deze vroegochtendwandeling is een klassieker en blijft telkens een zeer leuke trip in onze Polder. Zien hoe nevel en mist optrekken, horen hoe de vogels ontwaken en hun eerste liedjes fluiten. En misschien kunnen we al de eerste zomervogels waarnemen, die een plekje aan het zoeken zijn om te gaan broeden. Dit moet je echt eens gedaan hebben. Maar al voor de derde keer koppelen we aan deze wandeling iets extra's. Van wandelen krijg je immers honger. Vandaar dat we je een volwaardig ontbijt aanbieden in de natuur!

Praktisch: afspraak om 6 u aan het station van Hoboken Polder. Einde ontbijt voorzien omstreeks 10 u.

Inschrijven noodzakelijk voor 18 mei! Voor het ontbijt betaal je 4 euro per persoon en 2 euro voor kinderen tussen 4 en 14 jaar. **Stort je deelnamebedrag** voor 18 mei op rek. 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "ontbijt Hobokense Polder" en het aantal personen. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids

Donderdag 28 mei 2009 om 19.30 u

Cursus Dagvlinders: theorieles 1
Info: Ria Thys, 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

Meer info over deze driedelige basis-cursus: zie verder in Polder.blad

Vrijdag 29 mei 2009 om 19.30 u

Van Vogelnest tot Gierzwaluw: samen op de bres voor een Kielse gierzwaluwenkolonie!

Info: Frans Thys, tel. 03/ 830 20 51 of André Michiels, Pasar, tel. 03/ 288 52 14

Pasar Kiel heeft een wedstrijd georganiseerd om het mooiste Kielse plekje te bekronen. Meer dan 200 belangstellenden hebben hun stem uitgebracht en ruim 40% heeft het vorig jaar opgerichte vogelnest aan de NOVA en de Braemblokken verkozen als 'Buur Natuur' nummer 1, dit voor het Kielpark en de Mastvest. Het nest, opgebouwd uit

wilgentakken door de kunstenaars Andreas Hertfeld en Suus Baltussen met hulp van buurtbewoners, scholen en verenigingen, is een levend en groeiend object met een diameter van 9 meter en een hoogte van 4,5 m. Deze verwezenlijking, een initiatief van het Middelheimmuseum, vormt een opmerkelijk baken in een groen gedeelte van het Kiel.

Pasar
Vleugels voor je vrije tijd

De vrijdagavond voor Pinksteren plant Pasar (voorheen 'Vakantiege-noegens') de inhuldiging van een herkenningsteken 'Buur Natuur' aan dit nest. Pasar heeft Natuurpunt gevraagd om een passende activiteit en uit het overleg is het idee gegroeid een avond in elkaar te steken waarbij de **gierzwaluw** centraal staat. Een vogel die tijdens de zomermaanden volop en sierlijk door het Antwerpse luchtruim klieft, voor iedereen gemakkelijk waarneembaar is, maar die op termijn toch bedreigd wordt bij gebrek aan geschikte ruimte om ... zijn nest te bouwen!

De gierzwaluw, ooit een rotsbewoner, heeft zich wonderwel aangepast aan de mens en verlangt om te nestelen in spleten en gaten, vooral in hoge gebouwen. Maar spleten en gaten zijn in moderne gebouwen een zeldzaamheid. Er worden tegenwoordig dan ook speciale kunstnesten gemaakt om aan hoge gebouwen te bevestigen. In het Antwerpse loopt er sinds enige jaren trouwens een opmerkelijk gierzwaluwenproject op de Luchtbal, waar 176 nestkasten voor gierzwaluwen bevestigd zijn aan 4 sociale woonblokken tegenover cinema Metropolis. Vorig jaar zijn daar 44 broedgevallen van de gierzwaluw geteld en verwacht wordt dat de er aanwezige populatie de komende jaren nog zal uitbreiden. Pasar en Natuurpunt hopen stiekem dat deze avond de aanzet mag worden voor een soortgelijk project op het Kiel.

Deze avond start buiten de NOVA met de **inhuldiging van het her-**

kenningssteken aan het nest. Nadien kijken we vanaf het nest of we gierzwaluwen zien rondvliegen. Wie over een verrekijker beschikt, brengt deze best mee. Het verder gedeelte van de avond, dat vanaf ongeveer 20 u doorgaat binnen de NOVA, wordt verzorgd door de mensen van de 'Gierzwaluwwerkgroep Natuurpunt Noorderkempen' en de 'Vogelwerkgroep Natuurpunt Antwerpen Noord'. Zij hebben de voorbije jaren niet alleen heel wat kennis verworven over deze merkwaardige vogelsoort, maar ze begeleiden ook het project op de Luchtbal.

Wim De Bock, Kathleen Quick en medewerkers vertellen ons die avond niet alleen heel wat wetenswaardigheden over de gierzwaluw, maar ze hebben ook veel didactisch materiaal mee zoals nestkasten, nesten en opgezette vogels. Zij kunnen ons ook

vertellen of bijkomende nestgelegenheden op het Kiel zinvol is. Een korte diareeks en een PowerPoint over het Luchtbalproject vervolledigen deze heel interessante avond. Uiteraard is er volop gelegenheid tot het stellen van vragen.

Praktisch:

Deze avond gaat door aan en in de NOVA, Schijfstraat 105, Antwerpen Kiel (zijstraat St Bernardsesteenweg). Aanvang om 19.30 u; einde omstreeks 22.15 u.

Inkom: 2 euro per persoon, drankje tijdens de pauze inbegrepen. Een verrekijker is nuttig om vooraf naar gierzwaluwen te speuren.

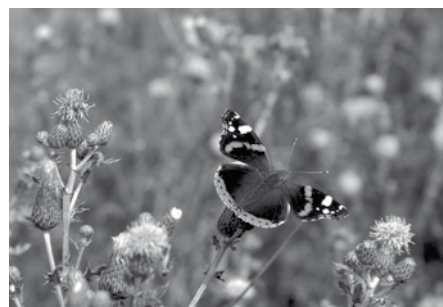
Dit is een gezamenlijk initiatief van Pasar Kiel en Natuurpunt Hobokense Polder waarop iedereen verwacht wordt die de natuur een warm hart toedraagt!

Donderdag 4 juni 2009 om 19.30 u
Cursus Dagvlinders: theorieles 2
Info: Ria Thys, 03/289 73 66

Vrijdag 5 juni 2009 om 19 u
Natuur in de schemering in de Hobokense Polder
Gidsen: Danny Jonckheere en Wim Mertens
Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Natuur in de schemering!
Dit kan vanalles zijn: de vele vogels die rondom ons fluiten, de ondergaande zon, een waterral die zijn roep laat horen vanuit de rietvelden.

Kom eens kijken hoe onze Gallows en Konikpaarden het doen, hoe zij zorgen voor het ongeveer 25 ha mooi stuk natuur dat zij "beheren".
Praktisch: Afspraak om 19 u aan het

station Hoboken Polder, Berkenrodelei. Einde voorzien omstreeks 22 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids en muggenmelk

Zondag 7 juni 2009 om 14 u

Cursus Dagvlinders: praktijkuitstap

Info: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Zondag 14 juni 2009 om 7.30 u

Daguitstap naar de Biesbosch in Nederland

Info: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03
jonckheeredesmedt@gmail.com

u met eigen auto's. (kostendelend samenrijden aan 5 eurocent/km)

Terug: rond 18 u

Inschrijven bij Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 voor 8 juni !!!!!

Meenemen: laarzen of wandelschoenen, verrekijker, lunchpakket en eventueel wat drinken.

Dit gebied is met zijn meer dan 9000 hectaren één van de laatste zoetwatergebieden met deze omvang binnen Europa. Men noemt het een groene doolhof van kleine en grote kreken, eilanden en rivieren. De begroeiing bestaat voornamelijk uit wilgenbossen en voormalige grienden. Deze moerasbossen worden afgewisseld met graslanden en zeer verruigde rietvelden. Door de afsluiting van de Haringvliet verminderde de getijdenwerking met als gevolg een serieuze invloed op fauna en flora.

Een groot stuk van de Brabantse Biesbosch is erkend als internationaal "wetland".

Ondanks het feit dat er drie delen volledige rust- en stiltegebieden zijn en met andere woorden niet toegankelijk zijn, valt er heel wat te bekijken: visarend, lepelaars en andere reigers en vele rietbewoners, ...

In vruchtbare jaren broeden er 15 à 20 paren ijsvogels en 1500 à 2000 blauwborsten (ter vergelijking in onze polder broeden er 2 paartjes blauwborsten).

Met een beetje geluk kunnen we ook

ijverige bevers observeren, want hier zwemmen ongeveer 100 à 120 paartjes rond.

Indien je na het lezen van deze tekst nieuwsgierig bent geworden naar dit natuurpareltje, twijfel dan niet en schrijf je in voor deze mooie uitstap.

Praktisch: Vertrek in Hoboken, hoek Kapelstraat/ Kioskplaats om 7.30

Woensdag 17 juni 2009 om 19.30 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 21 juni 2009 om 14 u

Natuurwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Gilbert Van Ael en Jeannine Nielandt
Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Alles in de natuur staat in volle bloei. De zomer is vandaag een feit. Het is de langste dag en de kortste nacht van het jaar: midzomernacht, St.-Jansfeest. Kom genieten van al deze natuurpracht in onze mooie Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak aan station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 14 u.

Einde is voorzien rond 17 u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Cursus Dagvlinders

Op verzoek van velen plannen we na drie jaren opnieuw een driedelige basiscursus Dagvlinders.

Nog even en het is zomer. Een prachtige tijd om de dagvlinders in het zonnetje te zetten. Voor veel mensen zijn dagvlinders de "echte vlinders": kleurrijke dieren die herinneren aan bloemen en warme zomerdagen. Dagvlinders vliegen allemaal overdag. Ze zijn te onderscheiden van de overdag actieve nachtvlinders door naar hun voelsprietten te kijken: die zijn bij dagvlinders altijd knotsvormig.

Tijdens de **2 theorielessen** leren we de verschillende Vlaamse dagvlindersoorten kennen, alsook de lichaamsbouw, levenscyclus, ecologie en vlindervriendelijke beheersmaatregelen.

De theorielessen gaan door op **donderdag 28 mei en 4 juni** van 19.30 u tot 22.30 u in Zaal Moretus, Berkenrodelei 34 2660 Hoboken

Voor de **praktijk** trekken we het mooie natuurgebied de Hobokense Polder in:

Dagpauwoog - Foto: Toon Verbruggen

Zondag 7 juni (verkiezingszondag!) komen we samen om 14 u aan het Station Hoboken-Polder, Berkenrodelei. De vlinderwandeling eindigt ook aan het station om 17 u.

Deze cursus richt zich tot een ruim publiek zonder enige voorkennis.

Inschrijven voor deze kennismaking met de dagvlinders kan **door storting van 12 euro voor Natuurpunt-leden en 15 euro voor niet-leden**.

In de prijs is een cursusboek inbegrepen. Stort je deelnamegeld op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met mededeling "Dagvlinders". De cursus wordt gegeven door Joeri Cortens, natuureducatief medewerker bij Natuurpunt Educatie. Info over deze cursus kan je bekomen bij Ria Thys, 03/289 73 66 ria.thys@telenet.be

Parend bruin blauwtje - Foto: Toon Verbruggen

Blijf je graag op de hoogte van wat er leeft in de wereld van de vlinders? Dan is de Vlinder.flits zeker iets voor jou. Schrijf je in voor deze elektronische flits via www.natuurpunt.be en kies dan 'Mijn Natuurpunt'. Om je in te schrijven moet je wel geregistreerd zijn.

Kleine vlinder

Je hebt de vrijheid te vliegen waarheen je maar wilt.

Je vleugels, zo teder, zijn sterk genoeg om jou te dragen.

Jouw mooie kleuren glinsteren in de zachte lentelucht.

En ieder die je ziet wordt meteen vrolijker.

Kleine vlinder, blijf vliegen en neem mij mee op je kleurrijke reis...

Algemene Vergadering van 7 februari 2009 in Zaal Moretus

Resi Pansaerts, Roger De Groof en Rony Van Regenmortel worden aanvaard als stemgerechtigde leden.

Na inleiding door voorzitter Danny Jonckheere wordt het financieel verslag voorgesteld door Luk Smets. De jaarrekening vertoont, na opname van vroegere provisioneringen ter waarde van 18.000 euro nog een verlies van 4767,44 euro. Dit wordt grotendeels verklaard door de extra kosten aan het Kijk.punt. Dit verslag wordt goedgekeurd. Eveneens wordt de begroting 2009 ten belope van 14.500 € voor afdelingswerking en 30.440 € voor het beheer van natuurgebied Hobokense Polder door de vergadering goedgekeurd.

Chris Verwaest, Paul Van den Broeck en Gilbert Van de Velde nemen ontslag uit de Raad van Bestuur. De mandaten van Danny Jonckheere, Luk Smets en Wim Mertens lopen statutair ten einde. Deze leden stellen zich opnieuw kandidaat als bestuurder en worden door de vergadering met handgeklap aanvaard.

Voor de vertegenwoordiging van Natuurpunt Hobokense Polder in Natuurpunt worden volgende afgevaardigden aangesteld:

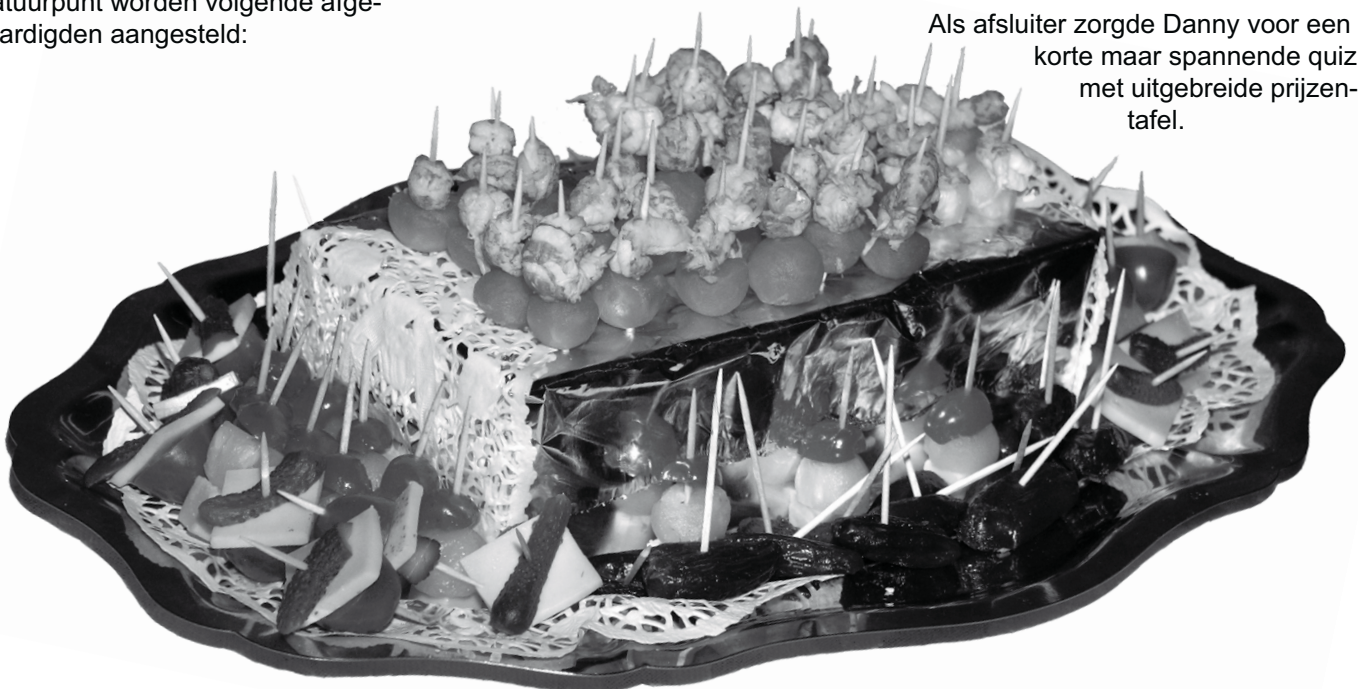

- voor Natuurpunt Beheer vzw : Wim Mertens
- voor Natuurpunt Educatie vzw : Ria Thys
- voor Natuurpunt Studie vzw : Luc Van Schoor
- voor Natuurpunt Beleid vzw : Danny Jonckheere
- voor Natuurpunt vzw: de 4 ver-
noemde leden te samen

Een jaarverslag van het voorbije werkingsjaar en een jaarplanning voor het komende worden door Wim Mertens en Ria Thys gegeven aan de hand van een geïllustreerde powerpointvoorstelling.

Zoals alle jaren trakteert onze gerenommeerde kookploeg de deelnemers op heerlijke hapjes en drankjes.

Als afsluiter zorgde Danny voor een korte maar spannende quiz met uitgebreide prijzen-
tafel.

Even terugblikken op een spetterende dag !

Frans Thys

“Onze polder wordt geen eiland!” : de actiedag van 15 februari is een voltreffer geworden.

Volgens sommigen waren er 350 deelnemers, een andere (kranten)bron sprak zelfs van meer dan 500 aanwezigen. Een meer dan behoorlijke opkomst die onderstreept dat ons verzet tegen de huidige plannen gesmaakt wordt. Twee TV-stations (VRT en ATV) én de VRT-radio hebben in hun uitzending aandacht besteed aan deze namiddag, één krant (GvA) en diverse reclamebladen brachten verslag uit.

Om deze dag te laten slagen is ook vooraf heel hard gewerkt. En zoals zo dikwijls leidt hard werken tot onverhoopte hulp. In het stukje over het 'Petrofront' onderstrepen we hoe vier ons steunende organisaties iets speciaals in elkaar gestoken hebben. Maar er was meer onverwachte ondersteuning. Op gevaar af hier en daar toch iets of iemand te vergeten sommen we op:

- De leerkrachten en leerlingen van zowel de 'Polderstadschool' als het 'Hofke van Thys' die er voor gezorgd hebben dat heel wat tekeningen, spandoeken en versiering aanwezig waren, met daarop veel leuke slagzinnen. 'We hangen het uit' was dan ook een van de verfrissende blikvangers.

- De muzikale omlijsting door **Thy Quest**, die gratis en belangeloos de gehele namiddag klankrijk begeleid hebben met eigen nummers.

- De aanwezigheid van de Zwijndrechtse **burgemeester Willy Minnebo**, die ondanks zijn drukke bezigheden eraan gehouden had een ondersteunend woordje tot ons te richten en uit te leggen waarom ook de gemeente Zwijndrecht bezwaar heeft aangetekend tegen de plannen van minister Van Mechelen.

verzet, dank zij deze begeistereerde dag waarop we van heel velen steun en enthousiasme hebben mogen ervaren!

- 1) *Prachtige deelname van leerlingen van Hobokense scholen*
- 2) *Danny vertrekt voor de symbolische eikelplanting*
- 3) *Doorlopend drukte in de cateringtent*
- 4) *Vertrek van één van de vele natuurwandelingen in het gebied*
- 5) *JNM speelt ludiek voetbal voor een groene polder*
- 6) *Twee van onze top-handtekeningenwerwers: Nicole en Resi worden door trekker Frans bedankt.*

- Zijn dorpsgenote **Sophie Van Hove** die op een innemende en overtuigende manier kwam vertellen hoe de dieren moesten wegtrekken uit het bedreigde bos dat hen zo dierbaar was.

- De **tientallen helpers** die wandelingen en activiteiten begeleid hebben en die er voor gezorgd hebben dat de altijd populaire horecastand de soms enorme toeloop probleemloos kon verwerken.

Op deze dag mocht ook niet ongemerkt voorbij gaan dat sommige mensen zich dubbel plooiën bij het verzamelen van handtekeningen op de petitie. Met heel veel plezier hebben we daarom Nicole De Clercq en Resi Pansaerts gefeliciteerd met een boekwerk omdat ze onder hun beidjes instaan voor zeker 10% van alle verzamelde handtekeningen. En ere wie ere toekomt: nadien heeft ook Louis Wyns met de hulp van echtgenote Christine zich geschaard bij dit duo, want ook hij heeft de grens van 5% handtekeningen intussen overschreden.

Zelfs als we finaal niet slagen in ons opzet om een degelijke ecologische natuurverbinding en een grote buffer te realiseren op Petroleum Zuid zullen we toch een goed gevoel overhouden aan ons

Hoe moet het nu verder?

In de loop van april gaan we de meer dan 10.000 handtekeningen die we verwachten, afgeven op het kabinet van minister Van Mechelen. Van de gelegenheid hopen we gebruik te maken om ook daar te onderstrepen hoe belangrijk ons alternatieve voorstel wel is. Bovendien, de petitie bewijst het, wordt dit voorstel gedragen door ruime delen van de bevolking.

Begin april ontvangt de minister ook het advies van de VLACORO (Vlaamse Commissie Ruimtelijke Ordening), waarin diverse belangengroepen vertegenwoordigd zijn en die de voornaamste bezwaren van het openbaar onderzoek van commentaar voorzien. Daarna moet de minister, in overleg met zijn collega's van de Vlaamse regering, een besluit nemen.

Om te beginnen moeten we er op wijzen dat het dossier van Petroleum

Zuid deel uitmaakt van een veel groter geheel: de 'afbakening grootstedelijk gebied Antwerpen', waar tientallen wijzigingen zijn in opgenomen. Ook rond andere dossiers dan Petroleum Zuid zijn heel wat bezwaren aangevoerd, zodat een snelle beslissing niet evident is.

Het is een publiek geheim dat minister Van Mechelen nog voor de Vlaamse verkiezingen graag zou uitpakken met de bestemmingswijzigingen van alle dossiers die in deze 'afbakening' zitten. De vraag is of de andere Vlaamse ministers dat welwillend zullen gedogen.

Is dat laatste het geval, dan mag nog einde april of in mei een besluit verwacht worden, hetzij over het geheel, hetzij over bepaalde onderdelen van de voorgestelde wijzigingen. Wat Petroleum Zuid betreft mogen we niet uit het oog verliezen dat niet

alleen Van Mechelen, maar alle drie de partijen die de Vlaamse regering vormen vrij eensluidend oordelen over de noodzaak (volgens hen toch) daar een groot bedrijventerrein neer te poten. Het kan dus misschien snel gaan!?

Lukt het de minister toch niet om voor de verkiezingen een besluit te nemen, dan wordt het iets voor zijn opvolger in de nazomer of het najaar. In dat geval gaan we trachten alsnog een actie te ondernemen om de druk op de ketel te houden. Maar daarover verneemt u meer op onze informatieavond van 14 mei in Hoboken (zie agenda) en via volgend Polder.blad.

Nog petitie met handtekeningen in je bezit? Bezorg deze zo snel mogelijk aan Frans Thys, A. Einsteinlaan 22, 2660 Hoboken.

Het Petrofront

De voorbije maanden is een zoektocht verricht naar organisaties die ons alternatieve plan voor Petroleum Zuid onderschrijven. In totaal hebben we er 23 gevonden die ons plan steunen, en die ook hun leden en sympathisanten opgeroepen hebben om deel te nemen aan onze actiedag van 15 februari. Dit 'Petrofront' bestaat, alfabetisch gerangschikt, uit:

Ademloos - Antwerpse Groene Senioren - Beschermcomité SOS Stadspark – Bond Beter Leefmilieu - De Meerlenhoverniers - Floristisch Onderzoek Natuurbehoud - Friends of the Earth - Geneeskunde voor het Volk - Gezinsbond Hoboken - Groen! - HABI/HAKI/HAWI – JNM – Natuur 2000 - Natuurpunt (gewestelijk/diverse afdelingen) – Omgevingsfilosofie - Progressief Hoboken – PvdA – Red de Voorkepen - Scouts-groep Brabo-Marnix – SLP - stRaten-generaal - Werkgroep

Wolvenberg - Wijkraad Polderstad

Natuurpunt Hobokense Polder vzw dankt deze organisaties voor hun steun.

Vier van deze organisaties hebben overigens een erg gesmaakt onderdeel van onze actiedag voor hun rekening genomen. Het zijn:

- 1) De JNM (Jeugdbond voor Natuur en Milieu) die onder impuls van Tinne Van den Bossche een enorm leuke voetbalmatch in elkaar gestoken hebben tussen de 'groenen' en de 'grijzen'.
- 2) Progressief Hoboken die onder impuls van Mie Branders een boomhakkerspels georganiseerd hebben waarbij je de 'industrie' op Petroleum Zuid (een 'wortel') in 2 kon klieven (en een tas soep kon verorberen).
- 3) De Gezinsbond van Hoboken die onder impuls van Nicole Opsomer gezorgd hebben voor een sporten spenkoffer die de gehele namiddag de jeugd heeft kunnen bekoren.

- 4) Een minder opvallende, maar toch zeer te waarderen bijdrage is tevens geleverd door HAKI, de Hobokense Atletiekclub die onder impuls van Leo D'Heu en Frans Umans een jogging organiseerden waar enkele sportievelingen hebben aan deelgenomen.

Het voetbalstadion

Over één onderdeel van Petroleum Zuid heeft minister Van Mechelen al een beslissing genomen: het nieuwe, grote voetbalstadion met 25.000 zitplaatsen, zo nodig uitbreidbaar tot 40.000 plaatsen. Dat komt definitief aan de (smalle) noordkant van Petroleum Zuid, tegen de Armstrongweg aan. Merkwaardig is wel dat voor dit onderdeel de minister het advies van VLACORO niet heeft afgewacht en dus voor zijn beurt gesproken heeft!

Deze beslissing heeft wel enkele belangrijke consequenties:

- Voor een jongerencultuurzone is er geen plaats meer op Petroleum Zuid. Het jeugdcentrum 'Scheld'apen' krijgt twee nieuwe locaties: het binnenfort van Fort 8 in Hoboken en een stadsmagazijn aan de Ankerrui. Om deze sites daarvoor geschikt te maken is een half miljoen euro ingeschreven op het budget van Petroleum Zuid. Voor de vzw 5 voor 12 die Petrol en andere muzikale activiteiten organiseert, moet nog elders een oplossing gezocht worden.
- Door het stadion in te planten op het smalste stuk van Petroleum Zuid (en niet zuidelijker zoals in ons voorstel mogelijk is) wordt het rea-

liseren van een waardevolle ecologische natuurverbinding tussen de Hobokense Polder en de ring rond Antwerpen zwaar gehypothecerd, om niet te zeggen onmogelijk. Zo'n voetbalstadion staat niet alleen: er komt een nieuw spoorwegstation op de lijn Antwerpen-Boom, een spoorwegplein, 3.150 parkings buiten het stadion, dit allemaal zo kort mogelijk tegen de voetbalsite. Op sommige werkschetsen worden de groene berm van de ring nu al ingekleurd als parking! Bovendien vraagt 'De Lijn' in deze buurt nog een stelplaats voor trams en wordt

er over gesproken om naast het stadion ook nog een babysporthal te realiseren voor de Antwerpse basket- en volleybalclubs. Het kan blijkbaar niet op en dat op een plaats waar de afstand tussen de Schelde en de spoorlijn amper 300 meter bedraagt!! O.i. kan een ecologische verbinding dan alleen nog indien een heel brede eco-duct over de stadionsite voorzien wordt, een variatie op de hangende tuinen van Babylon. We zijn benieuwd hoe men de in dit dossier gedane tekstuele belofte van een 'ecologische verbinding' nu waar gaat maken!

- 1) De plaatselijke folkgroep Thy Quest zorgt voor fel gewaardeerd muzikaal amusement.
- 2) Is er al warme chocolademelk?
- 3) Burgemeester Minnebo van Zwijndrecht ondersteunt onze visie.

Foto's actiedag:
Luk Smets, Sonja Van Kerchove, Luc Van Schoor

Aankoop van een stukje natuurgebied in het brongebied van de Hollebeek

Luk Smets

In dit tijdschrift is al herhaaldelijke malen aandacht besteed aan de Hollebeek. Meestal ging onze aandacht dan vooral naar de open ruimte ter hoogte van de Hollebeekstraat. Daar hebben we immers in samenwerking met het plaatselijke bewonerscomité reeds enkele jaren beheerswerken verricht om bloemrijke graslandjes te bevorderen.

Hollebeek

De Hollebeek ontspringt in het zuiden van de stad Antwerpen nabij de grens met Hemiksem. Het brongebied ligt ca. 21 m boven de zeespiegel op een heuvelrug die zich uitstrekt van het centrum van Hemiksem via Wilrijk naar Mortsel. De Hollebeek vormt vanaf haar bron tot aan het Kiel de grens tussen de districten Hoboken en Wilrijk. Ze loopt afwisselend door sterk verstedelijkt gebied en mooie groengebieden, o.a. het Schoonselhof. Ter hoogte van De Bruynlaan verdwijnt de beek onder de grond en stroomt ze via het gemengde rioleringsstelsel naar het RWZI Antwerpen-zuid. Volgens de Biologische Waarderingskaart vormt de Hollebeek als het

ware een snoer van biologisch waardevolle en zeer waardevolle ecotopen (zie Figuur 2). Op deze wijze dringt de natuur de stad binnen: de waardevolle bosgebieden ten zuiden van Antwerpen zijn via de beekvallei verbonden met het Schoonselhof, Fort 8 en Fort 7. Allerhande dieren, bijvoorbeeld egels of stekelbaarsjes, gebruiken deze corridor en zijn waar te nemen in of langs de Hollebeek op het Valaar. De beek vertrekt vanuit grote eenheden natuur die overgaan in een smal groen lint dat tot ver de stad binnendringt. Vandaar dat de Hollebeek binnen het Ruimtelijk Structuurplan van de provincie Antwerpen (zie paragraaf 6) ook beschouwd wordt als één van de zeldzame groene vingers die de stad binnendringen. Het versnipperen van dit groene lint zou de potenties voor natuur in de stroomafwaartse delen verder doen afnemen.

Brongebied

Het brongebied bestaat uit extensief gebruikte, biologisch waardevolle weilanden, waar paarden van zogenaamde hobbyboeren grazen. Beroepslandbouw komt (bijna) niet

meer voor. Mooie houtkanten met landschappelijk erg waardevolle knoteiken begeleiden hier de beek. In de zomer is het gebied relatief droog en stroomt weinig tot geen water door de gracht die het begin van de Hollebeek vormt. In de winter is het hier echter behoorlijk nat.

Stadsrandbos

De omgeving van het Klaverblad is zowel landschappelijk als vanuit natuurperspectief zeer waardevol met halfnatuurlijke graslanden, poelen en de Klaverbladdreef. Het gebied is nog zeer landelijk en recreatief zeer aantrekkelijk. De kasteeldomeinen Klaverblad en Cleydael en de gehele omgeving werden in 2003 dan ook door de Vlaamse minister van Leefmilieu als één van de prioritaire locaties aangeduid voor de realisatie van een zuidelijk stadsrandbos. Het domein Klaverblad, een groot boscomplex ten zuiden van het brongebied, bestaat uit biologisch zeer waardevolle eikenbossen en waardevolle naaldhoutaanplantingen. Heel dit open gebied vormt de groene vinger die zich uitstrekt van het Schoonselhof tot Aartselaar. Voor de realisatie

van het Antwerps stadsrandbos heeft men voorrang gegeven voor de locatie Edegem-Kontich-Aartselaar. Maar ook deze locatie komt voor verdere realisatie in aanmerking, als men de beoogde bosoppervlakte doelstellingen wil halen. Vraag is of daar nog een politieke wil voor bestaat. Heel het gebied staat onder druk van de oprukkende bedrijfzone aan de

Fotografielaan.

Nieuw natuurgebiedje

Natuurpunt kon een perceel kopen in het brongebied van de Hollebeek. Het nieuwe natuurgebiedje is gelegen tussen Schans XVII van Hoboken en de Moerelei. De oppervlakte is 33,5 ha. Het bestaat uit extensief beweide weiland.

Dit kleine perceeltje kan de kern vormen van een grotere natuurgebied over de grens Hoboken-Wilrijk (dit is de Hollebeek!) heen. Maar dit is toekomstmuziek...

Bron: Hollebeekdossier (Anik Schneiders & Wim Mertens) te vinden op onze website

Een boeiende activiteit bij onze collega's van Natuurpunt Land van Reyen

Slechtvalkhappening bij Agfa-Gevaert in Mortsel ! zaterdag 16 mei

Verleden jaar bracht een slechtvalk-koppel op de fabrieksschouw van Agfa een eerste jong groot. Reden voor Natuurpunt Land van Reyen om dit jaar in samenwerking met Agfa een slechtvalkhappening te organiseren.

Een batterij telescopen moet iedereen de gelegenheid geven om de slechtvalken en de kuikens (absolute zekerheid hebben we natuurlijk nog niet!) te observeren.

Verder kan je twee kleine tentoonstellingen bezoeken: een over de slechtvalk en een met bekroonde vogelfoto's van de Bond voor Verantwoorde Natuurfotografie. Er is ook

een infostand.

Om 16 u is er een voordracht van Koen Leysen (Natuurpunt-Educatie) over de slechtvalk.

Wanneer? Zaterdag 16 mei, van 13 tot 18 u.

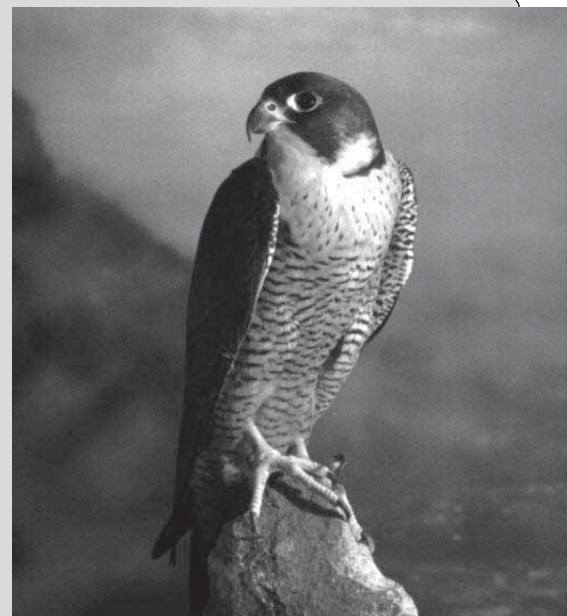
Waar? Agfa-Gevaert, Hendrik Kuypersstraat, Mortsel.

Info:

Griet Lambert, 03 449 51 57,
griet.lambert@skynet.be

Ludo Van Lint, 03 455 40 83,
ludo.van.lint@telenet.be

Bert Andries, 03 455 82 89,
bert.andries@landvanreyen.be

Gierzwaluwen

Vrijdag 29 mei geven we samen met Pasar Kiel het startsein om op het Kiel een **gierzwaluwenproject** op te starten. Meer info kan je lezen in de kalender op blz. 7.

Zwaluwen ?

Gierzwaluwen zijn geen zwaluwen. De uiterlijke gelijkenis en de gelijkwaardige levenswijze zorgde voor deze Nederlandse naam. Zij behoren tot de familie van de Apodidae, en zijn vreemd genoeg nauwer verwant met kolibries dan met zwaluwen. Apodidae wil zeggen 'pootlozen', maar dit klopt niet. Ze hebben speciaal ontwikkelde pootjes, namelijk met vier tenen naar voor gericht. Zo kunnen ze zich goed vastklampen aan rotsen of muren.

Gierzwaluwen hebben lange sikkelvormige vleugels en een licht gevorkte staart. Het verenkleed is bruin-zwart met een lichte keelvlak. Ze kunnen behendig en zeer snel vliegen, tot zo'n 120 km per uur. En dat voor een vogeltje van 15 cm met

een vleugelspanwijdte van 45 cm. De verhouding tussen hun lichaam en de vleugellengte zodanig dat ze, niet van de grond kunnen opstijgen, maar zich moeten laten vallen.

Kampioenvliegers

Gierzwaluwen hebben een bijzondere levenswijze. Ze brengen haast hun hele leven vliegend door: slapen, eten en zelfs paren doen ze in de lucht! Alle gierzwaluwen die geen nest hebben verzamelen zich 's avonds in grote groepen en stijgen dan gezamenlijk naar een hoogte van drie tot vijf kilometer om dan in een soort halfslaap te blijven rondzweven.

Gierzwaluwen zijn uitsluitend insecteneters. Ze vangen met hun extreem grote mondopening allerlei

vliegende insecten uit de lucht. Als ze jongen hebben maken ze van al deze gevangen insecten tijdens een lange voedselvucht een voedselbal, die wel driehonderd insecten kunnen bevatten.

Zomergasten

Gierzwaluwen zijn slechts kort in ons land: ze arriveren eind april, begin mei en tegen half augustus zijn ze bijna allemaal terug weg. Tijdens onze winter verblijven ze in tropisch en zuidelijk Afrika. In de regel zijn de mannetjes die al eerder hebben gebroed, het eerst terug. Ze zijn zeer plaatstrouw en bezetten het nest van het vorige jaar. Enkele dagen later komen ook de vrouwtjes aan. Dan komen de vogels aan die nog niet eerder gebroed hebben en tenslotte de tweedejaarsvogels. Een kolonie gierzwaluwen bestaat dus niet alleen uit broedkoppels, maar ook uit ongepaarde vogels. Deze zoeken de schaarse nestplaatsen af en proberen in de buurt van de kolonie nog niet bezette nestplaatsen te zoeken.

Jongen

De gepaarde vogels rusten de eerste dagen samen in de nestplaats, daarna wordt het nest opgeknapt. Tweede helft mei worden twee à drie eieren gelegd die, afhankelijk van de weersomstandigheden uitgebreid worden in 19 tot 24 dagen. Het mannetje en vrouwtje broeden afwisselend op de eieren. De jongen worden maar af en toe gevoerd, maar dan wel met een flinke voedselbal ineens. Per dag eet een gierzwaluwgezin tot 20.000 insecten! De jongen groeien snel en na zes weken zijn ze klaar om uit te vliegen.

Als het dagenlang slecht weer blijft en er vliegen bijna geen insecten in de lucht, dan is er onvoldoende voedsel voor de jongen. Deze kunnen dan in een soort lethargische toestand geraken waarbij hun lichaamstemperatuur daalt en hun ademhaling vertraagt. Dit kunnen ze maximaal tot zelfs twee weken volhouden. Hun ouders gaan in tussentijd dan heel ver, tot meer dan

GIERZWALUW

duizend kilometer, op zoek naar voedsel. Een andere strategie bij slecht weer is dat de ouders de hele dag op het nest blijven en tegen de avond (als het weer dan beter is) op jacht gaan naar de grotere insecten die dan vliegen (nachtvlinders, grote kevers).

Vrijgezellen

In de buurt van een kolonie hangen in juni ongepaarde vogels rond. Deze houden 's morgens en 's avonds 'giervluchten' waarbij ze hard schreeuwend langs de nestplaatsen vliegen en soms aan de invliegopeningen hangen en roepen. Als ze dan antwoord krijgen vanuit het nest, vliegen ze terug weg. Dit gedrag dient om te weten te komen waar geschikte nestplaatsen zijn en om lege nestplaatsen zo snel mogelijk te kunnen bezetten. Nestplaatsen zijn schaars en de competitie is scherp. Gierzwaluwen vliegen met grote snelheid aan op hun nestplaatsen. Daarom is het van het grootste belang dat ze niet klem geraken en ze zeker zijn dat ze, wanneer ze een opening binnenvliegen, er ook terug uit geraken. Daarom zijn ze zeer voorzichtig in het accepteren van nieuwe nestplaatsen en proberen

ze het aanvliegen tientallen keren vooraleer ze echt voor het eerst naar binnen kruipen.

Oorspronkelijke rotsbewoner

Oorspronkelijk waren gierzwaluwen broedvogels van bergachtige gebieden. Daar maakten ze hun nesten in spleten en holten van rotswanden. Eeuwen geleden, met de opkomst van de steden in Europa, begon ook de kolonisatie van stenen gebouwen, waar ze bij voorkeur onder pannen of in gaten en spleten van hoge gebouwen broeden. Dat de gierzwaluw zich prima thuis voelt in ons stedelijk landschap vol stenen gebouwen is niet zo verwonderlijk.

Huisvestingprobleem

Hoewel de kolonisatie van onze steden de voorbije eeuwen zeer succesvol verlopen is, heeft de gierzwaluw het de dag van vandaag steeds moeilijker om te broeden bij ons. Bij renovatieprojecten gaan veel nestplaatsen verloren en nieuwbouw is nauwelijks nog geschikt voor de gierzwaluw. Daardoor dreigen we één van de meest opvallende stadsbewoners kwijt te spelen.

Kids! Lentetijd!

Ga eens met WHOPPIE op stap in de Hobokense Polder

Wens je in gezinsverband een wandeling te maken in de Hobokense Polder. Dat kan op elk moment van het jaar. De Hobokense Polder toont

in elk seizoen zijn natuurlijke schatten.

Je kan voor je kind(eren) tussen 5 en 12 jaar gratis een Natuurpunt-doe-rugzakje ontlennen.

En dan ga je met Whoppie de natuur van de Hobokense Polder verder ontdekken.

De doe-wandeling vertrekt in Taverne De Schorren, Gras-polderlaan Hoboken. Je kan daar een **Natuurpunt-rugzakje afhalen met het nodige materiaal** (verrekijker, kompas, loep, opdrachten, ...).

Uitlenen is gratis, je betaalt wel een waarborg van 20 euro.

We hebben momenteel twee rugzakjes ter beschikking met hele leuke doe-opdrachten.

En op het einde wacht je nog een leuke verrassing !

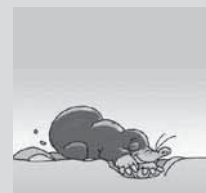
Je kan terecht in De Schorren

- van half april tot half september: elke dag vanaf 11 u

- van half september tot half april: niet op maandag

Info over de doe-rugzak:

Ria Thys, 03/289 73 66

Natuurgebieden in het havengebied van de Linkerscheldeoever

Marnix Lefranc

Zondag 18 januari 2009

Gids: René Maes

Leiding: Luk Smets

Onze gids, René Maes - Foto: Luk Smets

Het havengebied van de Linkerscheldeoever maakt niet alleen deel uit van de Antwerpse haven. Het is ook een onderdeel van een grensoverschrijdend gebied met bijzondere natuurwaarde, nl. het Schelde-estuarium. Onder meer voor vogels is het Schelde-estuarium uitzonderlijk. De Scheldenatuur geniet dan ook Europese bescherming (Habitat- en Vogelrichtlijn). De Europese natuurwetgeving betekent een belangrijke randvoorwaarde voor de havenuitbreidingsplannen. Natuurgebieden die verdwijnen omwille van havenuitbreiding, moeten gecompenseerd worden door natuurinrichtingsprojecten in de nabije omgeving. Dit heeft er toe geleid dat er de voorbije jaren heel wat veranderd is op de Linker-

scheldeoever. Komt daar bovenop dat er met de geplande Oosterweelverbinding ook nog een aantal natuurinrichtingsprojecten gepland,

gestart of reeds uitgevoerd zijn. Op zondag 18 januari gingen we met onze afdeling een kijkje nemen in de natuurgebieden van de Linkerscheldeoever. Onze gids was René Maes van Natuurpunt WAL (Wase Linkerscheldeoever). René volgt er alle veranderingen op de voet en kent de regio als geen ander.

We begonnen met de **Middenvijver**. Na opspuiting in de jaren zeventig, werden grote delen van dit gebied ingenomen door opslag van wilgen en populieren. Een jaar geleden werd het heringericht. Door de loop van de bestaande beek te wijzigen geniet de reigerkolonie een betere bescherming. Er werd ook een grote plas aangelegd met twee

eilandjes en heel wat nieuwe bomen werden aangeplant. Deze herinrichting was al een eerste aanloop naar de werken van de Oosterweelverbinding. Zo zal ook de Charles Decosterlaan die ten noorden van de middenvijver ligt herleid worden tot een fietspad. Hierdoor verdwijnt de barrière tussen de middenvijver en het St.-Annabos. Het St.-Annabos zelf zal volledig gekapt worden. Vervolgens zal het na opspuiting opnieuw bos worden via spontane opslag. Tijdens ons blitsbezoek aan de Middenvijver zagen we een viertal kraakeenden op het water. Een groepje kolganzen vloog over en dit was nog maar een voorsmaakje voor de vele ganzen die we nog te zien kregen! Een aantal planten die we

aantreffen zijn driebloemige nachtschade, smalvlieszaad, zandweegbree, duinreigersbek en ruwe bies.

Het volgende gebied was het **Galgenweel** dat nog deels met ijs bedekt was. Op het ijs zaten vooral kokmeeuwen en ook nog stormmeeuwen. In een grote wak zagen we een driehonderdtal slobeeden. Op de oever zat een groep meerkoeten. Dan trokken we naar de **Burchtse Weel**. Daar zijn de werken gestart voor de aanleg van sluizen. Via deze sluizen zal Scheldewater het gebied kunnen binnenstromen en zal er een getijdengebied ontstaan. Dit moet een compensatiegebied worden voor een slikken- en schorregebied dat verdwijnt op de rechteroever bij aanleg van de Oosterweelverbinding. Tegen eind 2009 zou alles voltooid zijn. Bij aankomst aan de **Blokkersdijk** zagen we dat de werken gestart zijn om het tracé van de waterleiding, in het kader van de Oosterweelverbinding, te herleggen. Vanuit de kijkhut observeerden we slobeed, smient, kuifeend en ook een koppeltje brilduikers. Vervolgens trokken we het havengebied in. Ter hoogte van Dredging International namen we vanop de dijk een kijkje op en langs de **Schelde**. We zagen er smient, kraakeend, scholekster, buizerd en één overvliegende wulp. We richtten even onze blik in de richting van de elektriciteitscentrale van Kallo en hoopten een slechtvalk te zien. Onze poging was tevergeefs. De slechtvalk liet zich niet zien.

We trokken meer tijd uit voor een bezoek aan de **Vlakte van Zwijndrecht** en het **Groot Rietveld**. Het eerste gebied is een tijdelijk compensatiegebied voor de natuurwaarden die verloren zijn gegaan bij de aanleg van het Deurganckdok. Het was aanvankelijk bedoeld als broedgebied voor kluten, kleine plevieren en visdiefjes. Ondanks begrazing door konikpaarden, rukt de plantengroei

gelden als een tijdelijk compensatiegebied voor het dempen van Putten Plas. In de toekomst zal het gebied verdwijnen door de verdere uitbouw van het Verrebroekdok. Ook tijdens het broedseizoen is het een waardevol gebied met o.a. lepelaar, zwartkopmeeuw en geoorde fuut.

In het dorp van Verrebroek hielden we onze middagpauze in café Terminus. De heerlijke verse soep smaakte bij het verorberen van onze boterhammen. Daarna reden we verder naar de **Oude Arenbergpolder**. Hier zagen we ten zuiden van de Oude Arenbergstraat blauwe kiekendief, torenvalk en knobbelzwaan. Via de Hertogstraat kwamen we in de nabij gelegen **Nieuwe Arenbergpolder**. Hier konden we een grote groep ganzen aanschouwen met o.a. grauwe gans, kolgans, brandgans, Canadese gans en één enkele Indische gans. Vervolgens reden we via de Pillendijk waar we in zuidelijke richting zicht hadden op de **Putten West** (70 ha) met de daarin gelegen **Zoete kreek**. De Putten West is ook een compensatiegebied voor de natuurwaarden die zijn verloren gegaan bij de aanleg van het Deurganckdok. Het gebied werd ingericht als een nat weiland dat geschikt is als broedplaats voor tureluur en grutto. Wij zagen er veel smienten, twee krakeenden, enkele slobenden, twee bergeenden, twee Nijlganzen, waterhoen, torenvalk en buizerd.

danig snel op zodat het gebied minder geschikt is als broedplaats voor kluten e.d. Nu hebben veldleeuwriken en graspiepers hier hun thuis gevonden. Het zandige terrein met zijn ondiepe poelen is een uitgesproken biotoop voor rugstreepad.

Ten westen van de vlakte van Zwijndrecht en gescheiden door het "Lange eind" (een vroegere verdedigingsgracht uit de 19de eeuw) ligt het Groot Rietveld. Het gebied is een blijvend compensatiegebied voor natuurwaarden die bij infrastructuurwerken in de jaren '80 en '90, in en rond de haven verloren zijn gegaan. Op deze wijze wordt dit "historisch passief" gezuiverd. Naar Vlaamse normen is het Groot Rietveld (80 ha) een rietland van ongezien formaat. Het is een gekend broedgebied voor blauwborst, bruine kiekendief (2 à 3 koppels), baardmannetje, roerdomp, kleine karekiet en rietzanger. Op de grote waterpartij zagen we één mannetje grote zaagbek en nog één mannetje aanvliegend. Verder zagen we ook nog overvliegend bruine kiekendief, sperwer, buizerd en aalscholver. Aan de andere kant van de weg (ten noorden van het Groot Rietveld en de Vlakte van Zwijndrecht) ligt **Fort Sainte Marie**. Deze waterpartijen zijn restanten van het gelijknamige fort dat ooit deel uitmaakte van een verdedigingsgordel rond Antwerpen.

Een laatste gebied dat we bezochten voor de middag zijn de **Verrebroekse plassen** en het **Verrebroekdok**. Hier zagen we een enorme concentratie aan watervogels. Op de Verrebroekse plassen zat het vol met eenden, veel smient maar ook wilde eend, kuifeend, tafeleend, krakeend en pijlstaart. Daartussen zagen we ook één vrouwtje nonnetje. Op het Verrebroekdok zelf zaten heel wat futen, enkele brilduikers, dodaars en één enkele geoorde fuut. Op kaardebol landde een vlucht putters. Verder zagen we nog aalscholver, blauwe reiger, grauwe gans, Canadese gans, buizerd, meerkoet en sijsje. De Verrebroekse plassen

Gluren bij de buren

22

Een volgende gebied dat we aandeden, zijn de **Putten Weiden**. Dit gebied van 52 ha bestaat uit natte weilanden waar her en der water met een behoorlijk hoog zoutgehalte opgestuwd wordt (kwel). Door de aanwezigheid van kreekrestanten waarin veenvorming plaatsvond, ontstond in de Middeleeuwen een netwerk van grachten en greppels. Dit uitgesproken microreliëf is heel goed zichtbaar in het centrale deel. Merkwaardig om in een regio waarin het uitzicht van het landschap de laatste jaren zo snel veranderde, nog restanten van een eeuwenoud landschap aan te treffen. Door een combinatie van zoute kwel, aanwezigheid van veen en het microreliëf ontwikkelden zich hier bijzondere zilte graslanden met o.a. zilte greppelrus, schorrezoutgras en blauw kweldergras. Tijdens het broedseizoen kun je er tureluur, kleine plevier, kluut en steltkluut aantreffen. Wij zagen er smient, wilde eend, wintertaling en buizerd.

Vervolgens reden we via de Zoete berm naar **Doelpolder Noord**. Via het aangrenzende Paardeschor is men van plan om via een sluis brak Scheldewater binnen te laten. Zo zal hier een brakke getijdenkreek ontstaan. Zowel Doelpolder Noord (71 ha) en de geplande Brakke kreek (36 ha) zijn eveneens natuurcompensaties voor natuurwaarden die zijn verloren gegaan bij de aanleg van het

Deurganckdok. Wij kregen er grauwe gans, blauwe reiger, smient, slob-eend en knobbelzwaan in het vizier. Vanaf Doelpolder Noord waren we vlakbij het **Schor Oude Doel** en het **Paardenschor** waar we kluut, wulp en aal-scholver te zien kregen. De telescopen werden ook gericht op de slechtvalkennestbak die geplaatst is op de koeltoren van de kerncentrale. We hadden geluk dat er juist even een slechtvalk bij de nestbak vertoefde. Enkele schorreplanten die we hier kunnen aantreffen zijn zeeaster (of zulte), zeebies (of heen), zilte schijnspurrie, zilte rus, strandkweek en gewoon kweldergras. Wij zagen er echt lepelblad. Deze plant wordt wereldwijd aangetroffen in getijdengebieden. Bovendien bevat de plant ook veel vitamine C. Vroeger was het voor de zeevaarders een probaat middel tegen scheurbuik. In de achterliggende polder observeerden we smient, grauwe gans, Kievit en witte kwik.

Uitleg aan één van de vele infoborden - Foto: Jan Rose

Met aanwijzingen van Michel Van Megroot kwamen we via de Oostlangeweg terecht op een gekende plaats om de arendbuizerd te spotten. Vrijwel onmiddellijk zagen we de arendbuizerd op geringe hoogte overvliegen. Op 23 oktober 2008 werd de arendbuizerd hier voor het eerst waargenomen. Het is niet duidelijk (althans niet voor ons) hoe de arendbuizerd hier terecht gekomen is. Een verhaal doet de ronde dat de roofvogel hier opzettelijk is vrijgelaten door een man van Noordafrikaanse origine. De man probeerde de arendbuizerd te verkopen maar omdat dit niet lukte, heeft hij het dier vrijgelaten. Verder zagen we nog een groepje putters overvliegen. In de berm zagen we zacht loogkruid en bitterling. Toen we net weg reden vloog er een bruine kiekendief voorbij.

De volgende halte is het **gedempte Doeldok**. Het gebied is bestemd voor havenuitbreiding. Omdat de ondergrond nog onvoldoende stabiel is, kan de natuur er voorlopig zijn gang gaan. We observeerden er wilde eend, dodaars en smient. Even verder komen we terug aan de Putten West maar nu zien we het gebied van een andere kant. Twee soorten die we nog niet eerder zagen aan de **Putten West** zijn blauwe reiger en Kievit.

Nog net voor het begon te schemeren, zijn we aan het gebied **Drijdijk** (36 ha), zo genoemd omdat hier

Lepelblad - Foto: Luk Smets

vroeger drie dijken bij elkaar kwamen. Het is ook één van de compensatiegebieden voor de natuurwaarden die zijn verloren gegaan bij de aanleg van het Deurganckdok. Door afgraving en verhoging van de waterspiegel staat het gebied tijdens de wintermaanden voor de helft onder water. In de zomer daalt het waterpeil tot juist onder het maaiveld en ontstaat een plasdras-situatie, ideaal voor kievit, tureluur en watersnip. Wij zagen er wilde eend, kraakeend, pijlstaart, bergeend, kokmeeuw en stormmeeuw. Een groep van een twintigtal slobbeenden zaten dicht bij elkaar op het water. Ondertussen waren ze met de poten aan het trappelen om de watervlooiën op te woelen en deze dan op hun typische manier op te slobberen. Dit noemt men "sociaal foerageren". Drijdijk is tijdens de wintermaanden ook een

slaapplaats voor wulpen. In de schemering zagen we groepjes wulpen invallen. De aantallen waren minder dan verwacht. Vermoedelijk had het vriesweer hier iets mee te maken.

Toen het helemaal donker werd, was het tijd om huiswaarts te keren. Vanuit de auto zag René nog een overvliegende houtsnip aan de Blancefloerlaan. Aan de carpoolparking bij de Middenvijver werden de telescopen nog een laatste maal opgesteld. Deze keer was het niet om naar vogels te kijken. We deden er een prachtige waarneming van de planeet Venus die nu volop schitterde aan de westelijke sterrenhemel.

Renaat gaf ons een deskundige uitleg over Venus.

Moe maar tevreden gingen we naar huis.

Het was weer een boeiende uitstap met veel prachtige waarnemingen. René, hartelijk dank voor het gidsen!

Arendbuizerd - Foto: Luk Smets

Meer info is te vinden op de website van Natuurpunt WAL: www.natuurpuntwal.be. Op deze site kun je ook een kaartje downloaden met de natuurgebieden in het havengebied van de Linkerscheldeoever.

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/ 827 58 47
BVBA Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05
Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
Victor Van den Eede en Zonen, Houthandel, Oudestraat 101 2660 Hoboken Tel. 03/827 56 84
Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbek, Frans Smekensstraat 7 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48
Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81/83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
Bacob-Dexia Bank, Kioskplaats 62 2660 Hoboken Tel. 03/827 51 53
Centrale verwarming en sanitair Lamberechts bvba, Jan Van de Wervelaan 39 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
Schoonheidsinstituut "De Lelie", Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16
Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelsstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
Firma Procap, Plastics dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van Den Eedenstraat 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Hydeparkbos weerom bedreigd!

Frans Thys

Begrensd door de Cdt. Weynsstraat, de Hydeparkstraat en de IJskelderstraat ligt nabij het station van Hoboken Polder een afgesloten grond, omzoomd door tuinen. Op dat stuk, hoogstens een halve hectare groot, staat een heus bos: niet minder dan 288 bomen, waarvan er 39 zelfs een stamomtrek hebben van meer dan 1 meter. Het is bovendien een gevarieerd loofbos: naast populier komt er ook linde, berk, es, lijsterbes, schietwilg, veldesdoorn, gewone esdoorn, els en grauwe abeel voor. Hoewel het stuk niet toegankelijk is, beschouwt de buurt dit toch als een enorm pluspunt. Ook vogels maken er volop gebruik van.

Elf jaar geleden heeft Werkgroep Hobokense Polder al eens de alarmklok geluid omdat er plannen bestonden dit stuk groen te bebouwen. Mede door alle acties heeft het vorige stadscollege beslist af te zien van bebouwing en dit stuk natuur veilig te stellen voor de toekomst. Nu is uitgekomen dat zowel het huidige stads- als het districtcollege van oordeel zijn dat deze bomen allemaal moeten sneuvelen, tot groot ongenoegen van de buurt. De bodem is vervuild en moet gesaneerd worden. Bovendien heeft het stadscollege tegen de vroegere beloften in een besluit genomen dat deze gronden bestemd moeten worden voor sociale woningbouw. Het districtcollege is daar geen voorstander van maar

wil wel dat de gronden, na ontbossing en sanering, verkocht kunnen worden aan de omwonenden, ter uitbreiding van hun tuinen.

In een reactie aan alle betrokken politici hebben wij er voor gepleit af te zien zowel van bebouwing als van verkaveling en te streven naar behoud van heel dit bomenbestand. Indien sanering echt nodig is, kan dit op langere termijn ook bekomen worden via fyto-remediatie. Deze techniek bestaat er in de jonge twijgen en takken van wilgen en populieren, die heel gemakkelijk zware metalen opnemen, geregeld te kappen. Deze oogst wordt dan verbrand en de overblijvende as die de zware metalen bevat, kan naar een geschikte stortplaats afgevoerd worden.

In het geval van het Hydeparkbos,

dat juist vervuild is met zware metalen en waar veel wilgen en populieren aanwezig zijn, zou kunnen geopteerd worden voor een regelmatig en gefaseerd hakhoutbeheer (dezelfde plaats om de 7 jaar bv.), zodat er steeds een bos blijft en toch regelmatig vervuiling wordt afgevoerd.

In onze reactie aan de politici hebben wij ook gewezen op het belang van waardevolle stukken groen tussen de bebouwing, dit voor de verspreidingskansen van dieren en planten. Bovendien hebben we het belang van een bos onderstreept voor de volksgezondheid: rustgevend, stof-absorberend, opname van CO₂ en productie van zuurstof. Intussen is al wel bekend geraakt dat de interesse van de sociale woningbouwmaatschappij 'Woonhaven' niet erg groot is om dit stuk te bebouwen.

OpenRuimte AdemRuimte

Open ruimte is in Vlaanderen een schaars goed. Gezonde lucht ook. In geen enkele andere Europese regio liggen wegen, wijken, bewoning en industrie zo kriskras door elkaar. Dat moet anders... Op initiatief van Bond Beter Leefmilieu hebben meer dan dertig verenigingen en actiegroe-

pen, waaronder ook vzw Natuurpunt Hobokense Polder, zich achter één tekst geschaard: het 'Manifest OpenRuimte AdemRuimte'. Dit manifest is een pleidooi voor het behoud van open ruimte, voor een gezond en open Vlaanderen, tegen nog meer logistiek en tegen ondoordachte

grote infrastructuurwerken (zoals in Antwerpen de 'Lange Wapper' en het 'bedrijventerrein Petroleum Zuid').

Voor meer informatie en ondertekening van het manifest kan je terecht op www.openruimteademruimte.be

Waarnemingen in de regio 1 december 2008 tot en met 28 februari 2009 Wim Mertens

De winter is traditiegetrouw een stille periode voor vogelwaarnemingen in de Hobokense Polder.

Een strenge vorstperiode maakt het nog wat stiller: de watervogels zoeken noodgedwongen andere oorden op. In de struwelen en bossen dwalen hier en daar groepen mezen rond, soms vergezeld van goudhaantjes of vuurgoudhaantjes. Af en toe komt een buizerd eens polshoogte nemen. De houtsnippen die er altijd wel zijn, laten zich maar zelden zien. 's Avonds is er wat meer beweging. Houtduiven en kauwen komen in de polder slapen of verzamelen er om naar andere slaapplekken te vertrekken. Ook koperwieken en waterpiepers komen wel eens de nacht doorbrengen. Maar als de vorst verdwijnt en het water in de plassen ontdooit, zijn de eenden snel terug van de partij.

Vanaf begin maart komen de allereerste trekvogels terug uit het zuiden en krijgen heel wat soorten lente-kriebels: zanglijster, kool- en pimpelmees, winterkoning en heggemus beginnen opnieuw te zingen.

En ondertussen is het zover, de lente is aangebroken. Elke week arriveren nieuwe soorten uit het zuiden, bij elke tocht door de polder kan er wel een onverwachte waarneming uit de lucht vallen. Blijf dus vooral niet binnen zitten. Neem je verrekijker en trek de natuur in. Vergeet nadien niet je waarnemingen op waarnemingen.be te zetten.

Dodaars: deze kleine futensoort was op 12/12 nog aanwezig op het Broekskot (BR) en op 19/12 op de plas bij het waterzuiveringstation aan de Emiel Vloorstraat (BH). De eerste lentewaarneming op 1/3: 3 ex op het Rallegat (DJ).

Aalscholver: 1 ex. op Broekskot (12/12) (BR) en 3 ex. overvliegend op 15/1 (DJ).

Blauwe reiger: voor het dichtvriezen van de plassen was de blauwe reiger continu aanwezig op het Broekskot (AVL, BR, JR, MVR, VL). Werd ook

éénmaal in een stadstuintje op het Kiel waargenomen (MS).

Grote zilverreiger: verbleef lange tijd in de polder op het eind van de herfst. Laatste waarneming op 12/12 (AVL, BR)

Kleine zilverreiger: de kleine zilverreiger is de laatste jaren iets zeldzamer in de Hobokense Polder dan de grote zilverreiger. Op 8/3 kwamen 2 ex. slapen in de bomen langs het Broekskot (AVL).

Ooievaar: op 8/2 werd 1 overvliegend ex. gezien (VL).

Knobbelzwaan: een uitzonderlijke waarneming van maar liefst 9 exemplaren op het Broekskot op 25/12 (AVL).

Canadese gans: deze soort was afwezig in de winter maar verscheen eind februari terug in de polder: 7-12 ex. (AVL, DJ).

Krakeend: in december in klein aantal (2-10 ex. op het Broekskot (AVL, BR, VL).

Pijlstaart: in december waren steeds 2 tot 14 pijlstaarten aanwezig op het Broekskot (AVL, BR, JR, VL). In die periode werden ook 4 pijlstaarten waargenomen op de plas bij het waterzuiveringstation (BH). Na de vorstperiode werd de soort niet meer opgemerkt.

Wintertaling: zowel in december als februari-maart constant aanwezig op het Broekskot. Zijn voorliefde om tussen de bomen te zwemmen, maakt tellen soms moeilijk. Tot maximaal 12 ex. (BR, DJ, JR, VL, WM)

Slobeend: ook deze eend is altijd op het Broekskot te bewonderen als er open water is (2-24 ex.). (AVL, BR, DJ, JR, VL, WM).

Bergeend: ook bijna altijd waar te nemen op het Broekskot (10-30 ex) (AVL, BR, DJ, GB, JR, VL, WM). In december werden ook 2 ex. waargenomen op de plas bij het zuiveringstation (BH).

Nijlgans: slechts 1 waarneming van een koppel op het Broekskot

op 12/12, maar wel met territoriaal gedrag, het weggagen van andere watervogels (BR)

Tafeleend: ook deze duikeend was in ijsvrije periodes constant te zien op het Broekskot, tussen 2 en 20 ex. (niet steeds, maar wel regelmatig aanwezig op het Broekskot: 5-25 ex. (AVL, BR, DJ, GB, JR, VL, WM)

Kuifeend deze eendensoort was soms aanwezig op het Broekskot met 5 tot 10 ex (AVL, DJ, JR).

Buizerd: wordt regelmatig waargenomen in de Hobokense Polder (BM, BR, DJ, JR, VL, WM) en elders in de afdeling: Park Vogelenzang (LJ), aan de Groenenborger campus (RUCA) en in Fort 8 (JR).

Sperwer: slechts 1 waarneming van 1 ex. op 13/2 (VL).

Waterral: 1 roepend ex. tijdens de vorstperiode (11/1, BM) en ook nadien (1/3, DJ).

Sijs - Foto: Guy Borremans

Watersnip: tijdens de strenge vorstperiode werd twee maal 1 ex. waargenomen (AVL, BM). Op 15/2 ook nog een overvliegend ex. (ML).

Houtsnip: deze verdoken levende vogel werd twee maal waargenomen: een keer 3 ex. tijdens het natuurbeheer (10/1) en enkele dagen later nog eens 1 ex. (DJ).

Stormmeeuw: deze soort kan je elke dag op de Schelde waarnemen, maar zie je soms ook verder weg van de rivier. Ter hoogte van de Groenenborgerlaan werd in decem-

ber en januari af en toe 1 ex. opgemerkt (PB, SB, WD)

Geelpootmeeuw: 1 ex. op de Schelde ter hoogte van Petroleum Zuid op 1/2 (WM). Deze soort lijkt visueel en qua gedrag erg op een zilvermeeuw, maar heeft zoals de naam aangeeft, gele poten in plaats van roze.

Koperwiek - Foto: Guy Borremans

Ransuil: op 7/12 werd 1 ex. opgemerkt in de Hobokense Polder (AVL).

Ijsvogel: tot eind december 3 ex. aan het Broekskot (BR, JR). In januari tijdens de koude periode begonnen de diertjes rond te zwerven op zoek naar open water. Zo werd er regelmatig een ijsvogel gezien aan de plas in Polderstad (GM) en in de tuin van onze voorzitter aan de Cdt Van Laethemstraat (DJ). Lange vorstperiodes zijn moeilijke tijden voor de ijsvogel. Hij moet op zoek gaan naar open water met visjes. In dergelijke koude periodes zijn dat uitsluitend stromende wateren. Gelukkig is de waterkwaliteit in onze waterlopen de laatste decennia verbeterd. Hopelijk stijgen hierdoor ook de overlevingskansen van de ijsvogel.

Kleine bonte specht: 1 ex. roffelend in de populierenaanplanting op 14/2 (WM). Van deze erg vroeg broedende soort werd in de polder nog geen broedgeval vastgesteld.

Veldleeuwrik: op 15/1 20 overvliegende ex. en op 15/2 2 ex. (DJ).

Grote gele kwikstaart: op 1/2 werd 1 ex. gezien bij een voedertafel in een tuin in de Caronstraat (AVD).

Koperwiek: werd op meerdere plaatsen binnen de afdeling in kleinere tot middelgrote groepen (max. 60 ex.) waargenomen (DJ, JR, KD, GB)

Goudhaantje: regelmatige waarnemingen, zowel in de polder (DJ, JR, MVR) als in de parken (SB, WD).

Kuifmees: werd 2 x waargenomen aan de Groenenborger-campus van de Universiteit Antwerpen op 12/12 (JE) en 18/2 (SB).

Witkopstaartmees: gewone staartmezen kan je het gehele jaar door in de Hobokense Polder en in je tuin waarnemen. De witkop-pige ondersoort komt voor in Noord- en Oost-Europa en tref je bij ons sporadisch in de winter aan. Zo ook op Fort 8 op 10/1 (JR).

Boomklever: werd de hele winter door gezien en gehoord in Vogelzang- en Den Brandpark (HA, RD, SB, WM).

Boomkruiper: meerdere waarnemingen van telkens 1 ex. in Vogelzangpark in februari (EVM, RD, SB).

Kneu: een groepje van ca. 30 ex. werd op 8/2 waargenomen op de Scheldekaai van Petroleum Zuid (WM).

Grote barsmsijs: Op 15/1 ontdekte DJ in zijn tuin 25 foeragerende barsmsiizen. Op 5/3 werden 2 ex. opgemerkt in een groep siizen (GB). Met de verrekijker is het moeilijk vast te stellen of het grote of kleine barsmsiizen zijn. Voor een zeker determinatie moet je de diertjes in de hand hebben. Normalerweise is de kleine barsmsijs algemener bij ons, maar tijdens invasies, zoals nu, kunnen ook veel grote barsmsiizen gezien worden.

Groenling: kleine groepjes worden waargenomen in tuinen (DJ), in Middelheimpark (SB) en de polder (AVL).

Sijs: werd in de winter op meerdere plaatsen in de afdeling overvliegend en foeragerend waargenomen, tot max. 40 ex. (DJ, GB, GM, JE, SB, WM)

Rietgors: Op 10/1 1 ex in de Hobokense Polder (DJ)

Waarnemers:

AVD: Alain Vandellanoot
AVL: André Van Langenhove
BH: Bart Hilven
BR: Brian Roelandt
DJ: Danny Jonckheere
EVM: Eric Van Marck
GM: Guido Mols
GB: Guy Borremans
HA: Hendrik Avercamp
JE: Joris Elst
JR: Jan Rose
KD: Kris De Keersmaecker
ML: Marnix Lefranc
MS: Marie-Josée Sneppe
MVR: Marc Van Ruymbeke
PB : Pierre Blockx
RD : Rony Deckers
SB : Stijn Baeten
VL: Valerie Lejeune
WD: Wout De Rouck
WM: Wim Mertens

Grote barsmsijs - Foto: Guy Borremans

Internationale watervogeltellingen Gebied: Schelde en Hobokense Polder - Antwerpen

Van oktober tot maart tellen we maandelijks de watervogels in de Hobokense Polder en op de Schelde. De telling maakt deel uit van de internationale watervogeltellingen, waarbij watervogels in heel Europa in hetzelfde weekend worden geteld. Op deze wijze tracht men ondermeer een beeld te krijgen van populatie-

grootte en populatiewijzigingen van Europese watervogels. André Van Langenhove is onze gemotiveerde teller, soms bijgestaan door enkele andere geïnteresseerden. We starten opnieuw in oktober 2009. Info: André Van Langenhove, 03/288 00 81

Waarnemer:	André Van Langenhove					
Datum	18/10/2008	16/11/2008	14/12/2008	18/01/2009	14/02/2009	14/03/2009
Dodaars	2	1				1
Aalscholver	2	1			3	1
Blauwe Reiger	2	2			1	6
Canadese Gans	14	2				12
Nijlgans	2				2	
Bergeend	8	8	8		12	8
Krakeend	48	19	7		14	26
Wintertaling	11	10	143		21	8
Wilde Eend	23	63	50	21	26	14
Soepeend	2	4	3			2
Pijlstaart	2	4	7	1		
Slobeend	7	10	6		24	20
Tafeleend					22	14
Kuifeend					8	2
Waterhoen	6	7	6	12	14	9
Meerkoet	11	5	13	2	9	13
Kievit			97			
Watersnip	7	8			2	
Witgatje	3					
Kokmeeuw	18	53	197	43	42	72
Stormmeeuw	3	3			2	
Zilvermeeuw	6	7	4	7	9	6

Leuk en minder leuk nieuws over de Polder ....

Zondag 15 maart stelden meerderen van onze mensen met ontzetting vast dat het rechterdeel van het informatiebord van het KJK.punt door onverlaten uit het kader getrokken was. Het lag een beetje verder langs het pad. Het paneel was geplooid en met graffiti besmeurd. Ons aller Franzke heeft dit intussen schitterend hersteld, waarvoor dank! Maar het is prettiger leuk nieuws te kunnen melden.

Na de educatieve boottocht hebben we van de lentezon gebruik gemaakt om nog eens in de Polder te gaan wandelen. Na onze pijnlijke confrontatie met het vandalisme in het Kijk.punt, merkten we dat het overgrote deel van de bezoekers met een heel positieve ingesteldheid in de Polder komen.

Veel mensen met verrekijker of fotoestel. Enkele wandelaars met in

hun handen onze wandelbrochure of de wandelgids.

En we ontmoetten ook een grote groep van kinderen en volwassenen, die ons Whoppie-doerugzakje in de Schorren ontleend hadden en daar enthousiast mee aan de slag waren.

De Hobokense Polder is duidelijk een geliefkoosde wandelbestemming voor heel wat mensen.

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Wo 8 apr **Overhandiging petitie PZ aan minister**
Wo 8 apr Bestuursvergadering in Zaal Moretus !!!!
Ma 13 apr **Paasuitstap nabij Brussel**
Zo 19 apr Lentewandeling in de Hobokense Polder
Vr 1 mei - zo 3 mei: Oostvaardersplassen: volzet!
Do 7 mei: Nachtegalenwandeling in de Polder
Do 14 mei: Onze polder wordt geen eiland !
Zo 17 mei: Volop lente in de Hobokense Polder
Wo 20 mei Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Za 23 mei: **Vroegochtendwandeling met ontbijt !!!!**
Vr 29 mei: Van Vogelnest tot Gierzwaluw
Vr 5 juni: Natuur in de schemering in de Polder
Zo 14 juni: **Biesbosch in Nederland**
Wo 17 juni: Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 21 juni: Natuurwandeling in de Hobokense Polder

Cursus Dagvlinders:

- 2 x theorie op do 28 mei en 4 juni
- 1 x praktijk op zo 7 juni

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 juli 2009 - dienen bij de redactie te
zijn op **31 mei 2009**
(zie colofon, blz. 2)

www.hobokensepolder.be